

A versek sajátja, hogy – a borokhoz hasonlóan – ismerkedni kell velük, megforgatni a pohárban, szemlélni törékeny kehelyben tisztaságukat, érezni il-
latukban a tágasabb világot, ízükben a kiérlelt munkát, ehhez azonban ese-

58 Kakuk Tamás

A VALÓSÁG MEG- FOGHATÓ KÉPEI

Győri László: *Fordított pohár*

tünkben néha visszájára
kell fordítanunk a pohá-
rat. Győri László legújabb
kötetében hagyományos,
klasszikus, fanyar költői
világot teremt, ahol a pá-
tosz megbújik az ironikus
látásmód kulisszái mö-
gött. Új nézőpontokat ta-

lál a saját univerzum kiteljesítéséhez: „a napi kis cselekedet / árnyékán növe,
a szebb / az érthető, fogható / valóság, a nagy való, / az örök realitás, / a
vaskos kalamitás, / mely örökké visszatér, / mint kín és szenvedély.” (*Hajto-
gatás*) Győri költészetének fontos eleme a szikár paraszti létben eltöltött
gyermek- és ifjúkor felidézése, munkásságában ennek jelentős prózai lenyo-
mata a *Kései eden*. Mostani könyvében is határozott kontúrokkal, a valós
történetek felett lebegő, erős képekkel vannak jelen az orosházi évek: „mit
látok, ha nézek, mit ha fölpillantok, / csak tejjé istenül Héra tőgyű barmot,
/ ...a kapun kidőlnek, s ballagnak lassan ki a legelőre, / az idő keskenyül,
alig férnek már ki rajta, újat kellene szabni, de nincs, aki leszabja. / korhadó
tetején merengek lovagló ülésben, / kifelé?befelé? és most van-e vagy régen?
/ kizuhan a kapu, lassan kidönti alólam / az, aki csukta, az, aki voltam,
hogya voltam.” (*A kapu*)

Kötete naplóként is olvasható, tetten érhetőek benne a hétköznapi ten-
nivalók gondosan regisztrált lenyomatai úgy, hogy a versek sajátos filozofi-
kus látásmódjukkal elemelkednek tárgyuktól: „Azt a régi vasalást,/Mikor
anyám keze járt / A vásznon, a lepedőn, / Túl téren , az időn. / Ha vasalok, ő
vasal, / Csakhogy meghalt, itt a baj, / Az a gond, a sír alatt / Szítja már a pa-
razsat.” (*Vasalás*) A szavak egymásra rétegződése rejti el az érzékeny meg-
közelítéseket, melyek tárgyiasultságukban az egyetlen, örök vers megírása
felé mutatnak, hiszen Győri László is azok közé a költők közé tartozik, aki
nem tekinti érinthetetlen monumenteknek műveit, nem bízza csak az időre,
esetenként maga is újraalakítja a verseket, hogy így adjon teljesebb értel-
mezési formát.

A falusi múlt és városi jelen találkozásában, ütközésében szikrázik fel
– Báthori Csaba megfogalmazásában – ez az „eredetileg népiességre hajló,
de végül a város vonzásában megerősödő költészet”: „Iszapot hord a Szára-
zér, / ha mozdul egyáltalán / valami vízszerű telér / egy-egy jó eső után. ...
Elértem hát az Óceánt, / de maradt a Szárazér. / Szárazabb, mint a kővilág,

s keserűbb a semminél.” (Szárazér) Győri László költészete az évtizedek sodrásában még inkább letisztult, csiszolódott, de a versek megőrizték nélkülözhetetlen érdességüket, hogy a ráismerés fájdmával és örömeivel egyszerre sebezzenek és gyógyítsanak. Verszárványokban őrizi a falusi gyermekeknek kötelező munka, az aratás forróságában délibábként jelen lévő, de nagyon is valós élet családi terhét: „Estig, estig, estig, örökre napestig. / Rekkenő, hév napon. / És a szóttes egyszerre kifeslik, / a hűs hold fénybe von. / 'Ezt kerestem, az utolsó szálat!' - / hallom apám szavát. / Mit arattunk? Hulló gabonánkat, / hogy éljünk legalább.” (Az utolsó szál) Költészetében a klasszikusokat előhívó stílusok érvényesülnek, ahogy maga is beszél erről: „a nyugatosok vagy az Újhold-nemzedék hangvételéhez igazodom, illetve Illyés költői nyelvét érzem még mindig, ifjúkorom óta példának.”

A hatvanas évek végén, ifjú költőkből alakult „Kilencekkel” való sorsközösség érzelmi kötődései nyilvánvalóan megmaradtak, de az onnan induló költői pályák értelemszerűen nem azonos irányokba, és terjedési sebességgel találták meg helyüket az irodalomban. Az *Elérhetetlen föld* nemzedékéhez sorolt Győri életműve a hallgatás mezsgyéjén egyensúlyozva haladt a maga útján, s a kezdetek erőteljesebb, a közéletre is reflektáló hangjától eljutott a mai szemlélődő versvilághoz: „A kert üres tányérján / nevetés maradéka, / egy félrebillent kanál, / egy lerágott szenvedés. / A zöld kert asztalán / érintetlenül / egy pohár sírás / amelyet nem ittunk ki.” (Egy nyári délután maradékai)

A lapokon tetten érhető elégikus hangvétel nem pusztán az idő múlásának következménye, hanem a Győri költői megszólalásaiban mindig is jelenlévő távolságtartó szemérmesség, amelynek maszkja mögött azonban ott rejlik az íráshoz nélkülözhetetlen őszinteség keménysége: „Magamhoz mégis van közöm, / lehet, hogy mégis más vagyok: / gyűlölök, szeretek, olvadok, / s jóvá vés majd ötvösöm.” (Azonosság) A lírai művek az anyanyelv, a költői mesterség magabiztos birtoklásával születnek, egységes világképet rajzolnak olvasójuknak, melyben kiemelt szerepe van a nógrádi zsákfalu csöndjében lejegyzett, a természeti jelenségek megfigyeléséből eredeztethető verseknek: „Isten megteremti, / mert jó, a madarait / köti, nem ereszti, / őrzőjük egyre nekik. / ...Etetgetem őket, / minden mag új haladék, / a látványért főleg, / nem értük, önmagamért.” (Gondviselés) De vegyünk egy Goethe-vers Győri-féle tükröződését: „Járom az erdőt / egymagamban, / járom az erdőt / önmagamban, / magamban, bennem / minden erdő, / én vagyok ő, és / egy a kettő.” (Erdő) Az idézett verspéldákban kristálytisztán felismerhetjük a kötet címében megbújó leleményt, mely szerint a *Fordított pohár* metaforaként lefedi azt a költői törekvést, hogy a versbeszéd hétköznapi történései a valóság elmélyültebb

megismerését kínálják. Mintha a nyári teraszon talpára fordítanánk az asztalon az üvegpoharat, hogy vékony falának tisztaságát ellenőrizzük, mielőtt töltenénk bele a pinchideg borból.

60 A ciklusok nélküli kötetben természetesen érződik a tematikus rendezettség, külön egységet képeznek az elment barátoknak ajánlott versek, amelyek fájdalmas szembenézések a saját idő múlásával is: „Félreálltam a tetemednél, / milyen furcsa, hogy pompa lettél. / Bocsásd meg, hogy én itt maradtam, / hogy maradtam, még megmaradtam.” (A csillagjáró), vall az Utassy József halálakor írt versfohászban. Győritől nem idegen a költői játék, éppen a klasszikus verselés iránti vonzalma okán mutatja meg magabiztos otthonosságát a nyelvben, tesz formai utalásokat (is) a kedvelt elődökre: „Nem nézem az örök szennyet / itt lenn, / mert nem tudom, hová menjek / innen. / Hazám nyüzött erkölcsére / látok, / a varjú mint dög-terre / károg.” (A látvány) Megmaradt a francia költőóriások iránti vonzalma, Baudelaire előtt külön versben tiszteleg, *A régi költők dicsérete* egyik versszakában pedig ezt olvashatjuk: „Ha Villon mesterre ismertek / mindjárt a saját soraimban, / nem tévedtek, s ha jól figyeltek, / azt is látjátok: így akartam.” Kevésbé ismert műfordításaihoz is innen talál költőket, mint ahogy szinte minden kötetében észrevehetjük ezt a frankofón rokonszenvet: „Párizs mindig új látványba mártott. / Láttam a tornyot, a Monmartre-ot, / a félboldond énekesnőt. / Pénzre, dicsőségre esdőt? / A vén szatyor, csupa csontbőr, egy sanzont nyökög, de tiszta szívből.” (Képmutogató)

Győri László lírai világa az élet kis jeleneteiből építkezik, ezekből születnek meg azok a kesernyés, metafizikus megközelítések, melyekben a költői szubjektum a „cseppben a tenger” metaforájában lesz egyre teljesebb. A leírt szavak az évtizedek haladtával súlyosabban nehezedenek, de megőrzik játékosságukat és hitüket, hogy a versekben nem csak a költő, de olvasójuk is otthonra találjon: „A hó elolvad, a tájat az idő messzire sodorja, / s fölkel a jel, a nagy nap, a forma, a forma, / elhalványul, ami volt, új képet fest az ecset, / de megtette jóslatul, amit csak megtehetett.” (Egy Segantini-képre) (Napkút, Bp., 2016)